כמים חיים

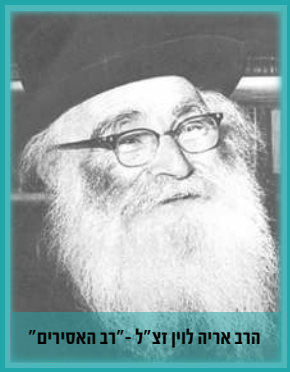
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

ה' סיון תשע"ח

פרשת במדבר - שבועות

דרך חיים

נמצאים אנו בימי ההכנה לקראת היום המקודש - יום מתן תורה. טרם קבלתנו את התורה ציווה הקב"ה על ידי משה נביאו נאמן ביתו להגביל את ההר ולצוות את העם על שלושת ימי הגבלה כהכנה לקבלתה.

מדוע נצרכים ימים אלה? על מה ולמה יש זהירות מיוחדת שלא לעלות בהר עד שמיעת קול היובל?

ידועים דברי ספר יצירה שהעולם בנוי בשלושה מימדים- עש"ן; עולם, שנה, נפש, או מקום, זמן, אדם. שלושת המימדים הללו נמצאים בכל צד ופינה בעולם הזה. כך גם הקדושה חלה בשלושה מימדים אלו.

יש קדושה בזמנים; ימי חול, ימים קדושים משום מנהג, חגים שנקבעו על ידי חכמים ומקודשים מדרבנן, ויש את מועדי התורה. למעלה מהם יש את יום השבת ויום הכיפורים- שבת שבתון. כך גם יש קדושות שונות לשנים שונות, כפי שבא לידי ביטוי בדיני מעשרות המיוחדים לכל שנה, ושנות השמיטה והיובל המיוחדות בקדושתן.

גם בנפשות קדושות שונות; בעלי החיים לעומת האדם, אומות העולם ועם ישראל. בתוך עם ישראל ישנה הדרגה נוספת, מחנה לויה לפנים ממחנה ישראל, ומנחה שכינה לפני ולפנים, בהתאם לקדושת הכהנים הגדולה משאר עם ישראל. ולמעלה מכולם הכהן הגדול מאחיו.

כן במקום יש מדרגות שונות של קדושה; חוץ לארץ, הארצות הסמוכות לארץ, ארץ ישראל וירושלים, אשר גם בהם יש מדרגות בקדושה זו למעלה מזו עד לקדושת קודש הקודשים. ככל שמקום מקודש יותר כך הוא מובדל יותר. לאורך חומש ויקרא שסיימנו בשבת האחרונה ראינו אזהרות רבות לגבי המותרים והאסורים להיכנס לבית המקדש, לאן ניתן להיכנס ולאן אסור ובאילו תנאים.

בשונה מקדושת המקדש, הר סיני כלל וכלל אינו מובדל מהעם. מדובר בהר נמוך במיוחד, שאין בו דבר המייחדו משאר ההרים, כפי שאומר המדרש:

"ואת דכא ושפל רוח - רב הונא ורב חסדא, חד אמר: אתי דכא, וחד אמר: אני את דכא. ומסתברא כמ"ד אני את דכא, שהרי הקדוש

המשך בעמוד הבא

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

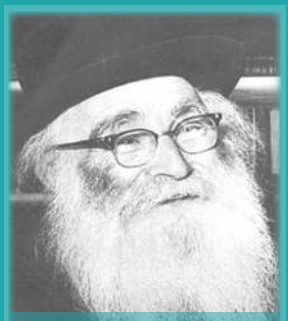

הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

דרך חיים

ברוך הוא הניח כל הרים וגבעות והשרה שכינתו על הר סיני, ולא גבה הר סיני למעלה. א"ר יוסף: לעולם ילמד אדם מדעת קונו, שהרי הקדוש ברוך הוא הניח כל הרים וגבעות והשרה שכינתו על הר סיני".

הבדל זה אינו מקרי. אומרים חז"ל "תורה מונחת בקרן זווית וכל הרוצה יבוא ויטול". עניינה של התורה הוא הקשר שלה לכל אחד ואחד. אין התורה שייכת לאנשים מסוימים, גדולים וצדיקים, אלא לכל מי שירצה לבוא ולקבלה. לכן אין קדושה מיוחדת להר סיני, אין התורה מוגבלת במקום קדוש מסוים אלא שייכת לכל מקום. אף את מימד הזמן כולו התורה מקיפה, כמצות ה' "והגית בו יומם ולילה". אין זמן, מקום או אדם שאין לו חלק בתורה.

התורה היא מקור הקדושה בעולם, ולכן ברגע נתינתה ההר מוגבל ולא כולם רשאים לעלות ההרה. אך מרגע שניתנה לארץ מטרתה להדריך את כולנו בכל מקום ובכל זמן. זו התשובה לשאלה מדוע ברגע נישא זה התורה עסוקה בדברים הנמוכים שבחיים "לא תרצח. לא תנאף"; אלא שזוהי מטרתה להאיר את כל החיים באור התורה.

ימי ההכנה יחד עם היתר העלייה להר סיני לאחר מתן תורה נושאים בתוכם מסר גדול הנוגע לכולנו- מחד התורה הקדושה מצריכה הכנה וטהרה, אך מצד שני "כל הרוצה יבוא ויטול"- התורה הקדושה זמינה לכולנו ללא חילוק מדרגות.

שנזכה לקבל את התורה מתוך טהרה ולשמוח בלימודה בכל ימות השנה.

שבת שלום ומבורך וחג שמח

בהוקרה רבה

שלכם,

חיים אידלס

המעוניין לשלוח אל הרב אידלס שאלות הלכתיות (בלבד) מוזמן לשלוח דרך אתר:
עמותת איש צדיק היה,
מדף: שו"ת עם הרב חיים אידלס
תשובות יישלחו לשואלים ויפורסמו באתר ובעלון.

טלפון: 1700-700-999 | **דוא"ל:** ish.tsadik@gmail.com | **אתר:** www.ish-tsadik.org.il

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

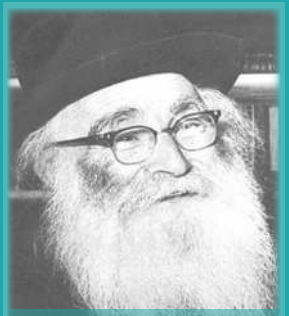

הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

בדרכו של ר' אריה

שנת 1944, אנשי המחתרת הנופלים במערכה נקברים בסתר כאלמונים כ'אברהם בן אברהם'. חלקם נתפס ונשלח למחנות מעצר.

מספר חה"כ לשער שמואל תמיר:

הדבר היה בערב חג השבועות. בשעות אחר הצהרים ביקרנו במחנה האסירים בלטרון. הרב הראשי הג"ר בן ציון עוזיאל, כשנלווה אליו ר' אריה. הרב הראשי דיבר בפנינו שעלינו לקבל יסורים באהבה שהרי 'דינא דמלכותא דינא', ואילו ר' אריה דיבר על כך שהתורה ניתנה 'בקולות וברקים'.

לאחר מכן ניגש ר' אריה לכל אחד מן האסירים ושאל למשאלותיהם. האחד ביקש לפרוס בשלום ילדיו, השני ביקש שקרוביו ישלחו לו ספרי לימוד, השלישי שואל לשלום הגיסה שנותחה, ואת הכל משנן ר' אריה בזכרונו כשהוא זוכר כל שם וכל פרט מבלי שירשום. השעה כבר מאוחרת, ערב חג היום, הרב הראשי כבר מאיץ ור' אריה בשלו ממשיך לשוחח בניחותא עם כל אחד ואחד כאילו בנו היה...

(איש צדיק היה עמוד 153)

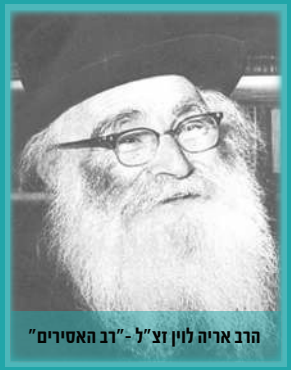
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

חג השבועות יחול השנה במוצאי שבת, ומשום כך ישנם דינים מיוחדים בחג זה. ישנה מצוה להגיע רעב לסעודת חג ושבת, ולכן ישנם פרטי דיני כיצד לאכול סעודה שלישית בשבת זו; יש שאכלו את הסעודה בסיומה של השבת, מברכים ברכת המזון ולאחר כרבע שעה נטלו ידיים לארוחת ליל חג השבועות. לעומתם יש שאכלו סעודה לכבוד השבת מיד לאחר תפילת מנחה של שבת, כשהיו שהקפידו לאכול רק עד כ'ביצה' פת (55 גרם) וקבעו את עיקר סעודתם על פירות וכדומה על מנת להגיע רעבים לסעודת החג, ולאחר סעודה שלישית בירכו ברכת המזון והלכו לתפילת ליל החג. יש שהקפידו להתפלל מנחה גדולה בשבת זו על מנת לאכול סעודה שלישית בשעה מוקדמת.

הנשים תדלקנה את נרות החג רק לאחר צאת הכוכבים, משום שקודם לכן יש כך חשש חילול שבת. כידוע, אין להדליק נרות אלא להעביר אש מאש קיימת, לכן יש להניח מערב שבת 'נר נשמה' שידלוק עד שעת צאת הכוכבים בערב החג שנוכל להעביר אש ממנו לטובת הדלקת הנרות. יש להיזהר שלא לכבות את הגפרור עימו מדליקים את הנרות, שיש איסור כיבוי גם ביו"ט, אלא להניחו דולק על גבי צלוחית כך שיכבה מעצמו. משום שמדליקה האשה את הנרות בצאת השבת עליה להקדים את אמירת "ברוך המבדיל בין קודש לקודש". ביו"ט גם האשכנזיות מקדימות את הברכה להדלקה, כפי שנוהגות הספרדיות בשבת, ומברכות "להדליק נר של יום-טוב". יש המברכות "שהחיינו" ויש שיוצאות בברכת הבעל בשעת הקידוש.

אין להכין את צרכי החג ביום השבת ואין לעשות כל דבר המצריך טרחה בשבת עבור החג, אלא רק לאחר צאת השבת. לכן אין להניח על הפלטה מאכל עבור ארוחת ליל החג, לשטוף כלים עבור החג, ואף אין להוציא בשבת מאכל מהמקפיא על מנת שיופשר עד החג (כאשר בוודאי שמאכל שאינו מבושל נחשב בשבת למוקצה, בשונה מביום-טוב, ולכן אין לטלטלו כלל בשבת). לשם כך יש להתכונן מבעוד מועד כך שלא נצטרך לעשות פעולות אלו בשבת.

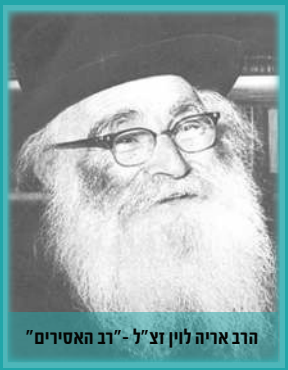
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

עם זאת, מותר בשבת לנקות את הבית או השולחן על מנת שיהיה לנו נעים בכניסת החג, משום שכבר בשבת יש לנו הנאה בדבר. גם מלאכות אלו אחר צאת הכוכבים מצריכות הקדמת אמירת "ברוך המבדיל".

בתפילת ליל החג אנו מוסיפים בברכת "אתה בחרתנו" את תפילת "ותודיענו", כמודפס בסידורים.

בקידוש ליל החג עושים גם הבדלה כפי שמופיע בסידורים; מברכים על היין, אומרים את נוסח הקידוש, מברכים על הנר "בורא מאורי האש", מברכים את ברכת "המבדיל בין קודש לקודש" וברכת "שהחיינו" ורק לאחר מכן שותים מן היין. נכון לברך את ברכת "מאורי האש" על נר שהודלק מערב שבת, והנוהגים להצמיד שתי הלהבות ישימו לב שלא יצמידו את גוף הנרות מחשש לאיסור 'ממחק' ביום-טוב.

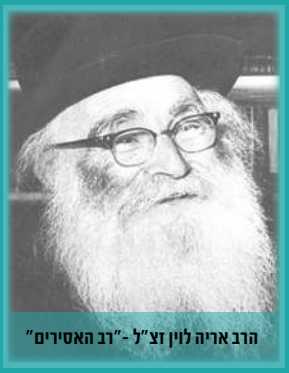
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

שו"ת
עם הרב חיים אידלס

שאלה | רצינו להנהיג בבית הכנסת הגדול בעירנו להתפלל ערבית בליל חג השבועות לפני צאת הכוכבים, זה מיקל מאוד על המשך הערב והתיקון בלילה. היו שפקפקו על כך, האם הדבר מותר או בעייתי?

תשובה | יכולים אתם להקל לכתחילה, ואבאר בקצרה את הנימוק.

המעיין בשל"ה הקדוש (ריש מס' שבועות) ובמג"א (סי' תצ"ד) יראה שהם כתבו שהעניין שצריך שיהיה תמימות ולכן יש להמתין עד אחר צאת הכוכבים הוא רק לגבי הקידוש של ליל יו"ט ולא לגבי תפילת ערבית. רק הט"ז החמיר כדי שיהיו "שבע שבתות תמימות" עם תפילת היום, וכן פסק מרן המשנה ברורה בעקבותיו. אולם כאמור זהו חידוש ודעת יחיד. גם היעב"ץ בסידורו כתב שזהו "דקדוק קלוש באחרונים", כי אדרבה יש מצווה להוסיף מחול על הקודש (ר"ה ט.). ובעל ההתעוררות תשובה (ח"ב סי' נ"ו) ביאר שגם בתוספת של החג על החול מתקיים דין "תמימות".

אך ביאר רבי נתן גשטטנער בספרו הנפלא (שו"ת להורות נתן), שיש חשש שלא יקראו שוב את קריאת שמע בזמנה, מכיוון שלא הולכים לישון בלילה מקודש זה ואזי לא יקראו קריאת שמע על המיטה.

לכן להלכה אפשר לכתחילה, ואף רצוי, להתפלל מוקדם כדי לקיים מצוות תוספת יו"ט. אבל יש להזכיר לציבור לקרוא שוב קריאת שמע - ג' פרשיות אח"כ בלילה אחר צאת הכוכבים.

ברצוני להעיר לכבודו הערה נפלאה להלכה לנשות ישראל הצדקניות, שיודעות שהן פטורות ממצות ספירת העומר, ולכן חלקן רוצות להוסיף מחול על הקודש, ומדליקות נרות יו"ט מבעוד יום (כמובן כשיו"ט לא חל במוצש"ק, בשונה משנה זו). וזו טעות, מכיוון שחג מתן תורה אינו מפורש בתורה מתי הוא מתחיל, כיוון שלא צויין בו תאריך בשונה משאר המועדים, אלא שלאחר מ"ט ימי ספירה בא חג השבועות. וכך הגדיר זאת באמת הרמב"ם להלכה. אם כן כדי שהחג יחול צריך לחכות עד צאת הכוכבים ורק אז להדליק את נרות החג. וגם לאלו שמדליקות תמיד בערב יו"ט ולא מחכות עד שיחזור הבעל מבית הכנסת - כמנהג ירושלים, כאן צריכות להמתין עד לאחר צאת הכוכבים. הערה נפלאה זו מובאת בלוח א"י מהגרי"מ

המשך בעמוד הבא

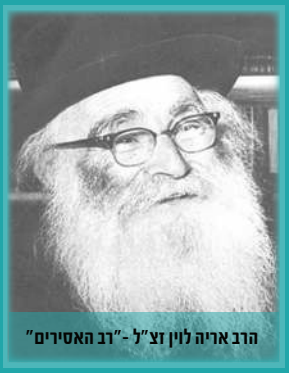
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

שו"ת

עם הרב חיים אידלס

המשך תשובה | טוקוצינסקי בשם הגרש"ז זלאטניק זצ"ל, ודברי פי חכם חן. ובשנה זו הדבר פשוט, משום שניתן להדליק נרות רק אחר צאת הכוכבים, שהוא זמן צאת השבת.

שאלה | א. תיקון ליל שבועות מיועד גם לאדם שיודע ואוהב ספר, לא עדיף ללמוד דף גמרא מאשר למלמל פסוקים?

ב. מה בעניין חיוב עשיית תיקון ליל שבועות ביו"ט שני של גלויות?

תשובה | בעל הכה"ח הביא אסמכתאות לסדר לימוד זה מהזוהר הקדוש וכתבי האריז"ל. וגם החי"א כתב על כך באריכות בספר לב דוד שאם מרן השו"ע וחבורתו הקדושה, המהר"ש אלקבץ ועוד, ישבו ועסקו בתיקון הזה בלילה נשגב זה, כפי שמבואר באריכות בשלה"ק (מס' שבועות) שמביא את כל הסיפור המבהיל על השכינה שדיברה מתוך גרונו של מרן בעל השו"ע. אם כן מי יבוא אחר המלך ויאמר שהוא גדול מהם ולו לא נאה ללמוד את התיקון. אולם מצד שני בעל הח"י (סי' תצ"ד) כותב שהתיקון נועד לעמי הארצות, ומי שיודע ספר עדיף שיישב וילמד כמו שצריך.

נוסיף בהקשר זה עוד שתי נקודות: א. לימוד משניות בלילה זה, שהשלה"ק (שם) כותב שמכח הסיפור שהיה עם מרן הב"י מוכח שיש עניין נשגב ללמוד משניות בלילה זה. אולם כל המקובלים נחלקו עליו, ובראשם שר בית הזוהר מזידיטשוב- רבו של המלבי"ם, הכה"ח, החיד"א והבא"ח, שבלילה זה אין ללמוד משניות.

ב. בעניין נשים בתיקון ליל שבועות; עפ"י הסוד אין דבר זה הולם אותן, כמבואר בבא"ח (שו"ת רב פעלים ח"א בסוד ישרים סי' ט'), וכל התיקון עניינו בסוד ולכן יש להקפיד ללכת אחר הדרכת בעלי הסוד בעניין זה. אסייג שרק אשה שספרה את כל הספירה- מ"ט יום יכולה להקל ולומר את התיקון.

בעניין עשיית תיקון ביו"ט שני של גלויות- יש לקיימו, כפי שמוכח מדברי השל"ה (מס' שבועות) על המעשה מהבית יוסף שהיה גם ביום שני של גלויות. וכן כתב הכה"ח בשם החיד"א.